

Przystanek Drzewce

Słowo "Drzewce" kojarzy się z drzewem, drzewo z korzeniami, a korzenie z pochodzeniem, dziedzictwem i przeszłością. Jakie są korzenie ziemi, na której mieszkamy?

Drzewce to wieś położona na Płaskowyżu Nałęczowskim, który pokrywają podatne na erozję lessy. Prawdopodobnie nazwa wsi wywodzi się właśnie od ilości drzew rosnących na tych terenach, bądź też od broni noszącej nazwę "drzewce". Pierwotnie nazwa miejscowości to Drewece lub Drzewcza. Obecna nazwa Drzewce utrzymuje swą nazwę od roku 1880.

PREHISTORIA

Lubelszczyzna stanowiła w okresie neolitu - młodszej epoce kamienia - ważny pomost w kontaktach ziem położonych nad Wisłą z ośrodkami kulturowymi Bliskiego Wschodu. Świadczy to o fakcie, że na terenie Płaskowyżu Nałęczowskiego rozwijało się osadnictwo. Dominowały tu plemiona określane mianem kultury pucharów lejkowatych, stykały się one z plemionami o wysoko rozwiniętej kulturze trypolskiej, które odznaczały się wielką zamożnością. Na początku XX wieku przeprowadzone badania archeologiczne na Płaskowyżu Nałęczowskim ujawniły istnienie tu wielu siedlisk ludzkich z minionych czasów. W roku 1874 Stanisław Wołk-Łaniewski, ówczesny właściciel majątku Drzewce, zlecił wykop fundamentów pod dom mieszkalny na swoim folwarku. Podczas prac odkryto neolityczny grobowiec kultury tzw. amfor kulistych. Jest to świadectwo istnienia osadnictwa na terenie Drzewiec już około 3100 r. p.n.e. W wykopanym grobie odkryto kości i ślady ogniska, po którym pozostały resztki węgla i popiołu. Znajdowały się tam również różnej wielkości naczynia i siekierka z krzemienia.

W latach 1956-1958 podczas prac archeologicznych prowadzonych przez Jana Gurbę odkryto kilka dużych cmentarzysk kultury pucharów lejkowatych na terenie Kolonii Drzewce i Kolonii Nałęczów. Cmentarzysko Drzewieckie znajdowało się na gruntach Juliana Nastaja. Przekopano 6 arów ziemi odkrywając 10 grobów. W kilku z nich znajdowały się szczątki kości czaszki i drobne fragmenty kości długich. Tylko w jednym z grobów znaleziono gliniany kubek i flaszkę z kryzą.

W latach 50-tych XX wieku odkryto również ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego oraz wyeksplorowano trzy jamy. Okazało się, że była to wydrążona w lessie gruszkowata jama o średnicy około 1 metra, której ściany były silnie wypalone, pokryte cienką warstwą sadzy z zauważalnymi gęstymi odciskami słomy. Na dnie jamy zalegał popiół drzewny, a w nim przepalone kamienie granitowe. W wypełnisku jamy na różnych głębokościach znaleziono fragmenty naczyń: 7 należących do kultury pucharów lejkowatych, 20 wczesnośredniowiecznych całkowicie obtaczanych, 34 ułamki kości zwierzęcych i fragment żelaznego gwoźdźca. Jama ta była typową piwnicą zasobową.

MAJĄTEK DRZEWCY

Pierwsza historyczna wzmianka o dziejach Drzewiec pojawia się w roku 1380. Jest to najwcześniejsza znana informacja w źródłach pisanych, z której dowiadujemy się, iż wieś Drzewcza jest własnością szlachecką i należy do klucza dóbr bochotnickich. Ówczesnym właścicielem majątku był Wojciech z Drzewiec. Na podstawie akt Ksiąg Ziemskich Lubelskich można prześledzić imiona kolejnych właścicieli majątku. Byli nimi m.in. Jan z Drzewiec, Grot z Drzewiec herbu Jastrzębiec i Jasica z Drzewiec. Od roku 1852 właścicielami ziem należących do Drzewiec, Bronic i Łopatek byli Wołk-Łaniewscy. W roku 1827 wieś Drzewce posiadała 28 domów i 179 mieszkańców a w roku 1880 - 35 domów i 355 mieszkańców. Wołk-Łaniewscy byli ziemianami z rodowodem ruskim. Ich znakiem rodowym był herb Korczak, a siedzibą pałac w Bronicach. Na uwagę zasługuje informacja, iż przedstawicielka tego rodu była żoną Jana Stockiego, ministra spraw wewnętrznych w rządzie Jana Kucharzewskiego. Następną sławną członkinią tego rodu była Małgorzata Łabędzka-Kocherowa urodzona w roku 1917 w Bronicach - polska tłumaczka literatury tureckiej; autorka prac teoretycznych z teatrologii i religioznawstwa, po II wojnie światowej redaktorka Polskiego Radia w Warszawie. Obecnie w pałacu Bronickim znajdują się zbiory Biblioteki Łopacińskich.

GMINA DRZEWCY

Od początku założenia wsi Drzewce były związane z parafią Wąwolnica, powiatem lubelskim, a od roku 1474 województwem lubelskim. Przed 1863 rokiem wieś należała do gminy Buchałowice, ale siedziba tej gminy mieściła się w Drzewcach. Po upadku powstania styczniowego powołano nową gminę pod nazwą Drzewce z siedzibą w Drzewcach. W roku 1880 siedzibę gminy przeniesiono do Wąwolnicy. Od tego też roku powróciła nazwa gminy Drzewce lecz siedziba jej pozostała w Wąwolnicy.

WICHRY WOJNEN

W latach I wojny światowej na terenie wsi przebiegał odcinek frontu Drzewce - Piotrowice - Czesławice, na którym trwał przede wszystkim ostrzał artyleryjski pozycji rosyjskich. Z badań Marcina Dąbrowskiego ("Cmentarze wojenne z lat I wojny światowej w dawnym województwie lubelskim") wynika, że na cmentarzu wojennym w Drzewcach pochowanych jest około 200 żołnierzy austro-węgierskich i nieznana liczba żołnierzy rosyjskich. Wszyscy ci żołnierze polegli, bądź zmarli z ran w roku 1915. Początki usytuowania cmentarzyka wywodzą się z okresu potopu szwedzkiego. Zmarłych żołnierzy szwedzkich chowano najprawdopodobniej w tym miejscu.

Bardzo ciekawą historię ma również las Drzewiecki. W 1944 roku przez las przemaszerowało 600 partyzantów Armii Ludowej dowodzonej przez Mieczysława Moczara "Mietka", który stoczył potem bitwę z oddziałami niemieckimi pod Rąbłowem. W lesie Drzewieckim stacjonowały również wojska rosyjskie. Pozostałościami po bytowaniu wojska są liczne doły w ziemi, dawne ziemianki - schronienia żołnierzy. W okresie II wojny światowej mieszkańcy Drzewiec byli świadkami tragizmu tych wydarzeń. Koleją a następnie pieszo szosą w kierunku Nałęczowa przemieszczano ludność, głównie pochodzenia żydowskiego do obozów przejściowych na Strzelcach i w Poniatojewej. Wiele osób trafiło do obozu koncentracyjnego na Majdanku. Osadzono tam również kilku gospodarzy ze wsi Drzewce i Kolonia Drzewce. Na wspomnianym wcześniej cmentarzyku spoczywa osiemnastoletni żołnierz Armii Krajowej, Witold Wiszniewski, który podczas próby ucieczki z transportu kolejowego na Majdanek został zastrzelony na terenie naszej wsi.

Wieś była kilkakrotnie bombardowana. W kampanii wrześniowej polegli mieszkańcy wsi: Józef Wilkołowski, Stanisław Wrzos, Władysław Piekoś i Wacław Łatkowski.

ŚLADY PAMIĘCI

W latach 80. XX wieku wskrzeszając pamięć poległych zrekonstruowano cmentarzyk, a patronat nad tym miejscem pamięci narodowej objęła Szkoła Podstawowa w Drzewcach.

Upamiętniając wydarzenia II wojny światowej, w 1979 roku na budynku dworca kolejowego społeczeństwo Miasta i Gminy Nałęczów wmurowało tablicę pamiątkową, na której umieszczono piękny cytat: "bo walka o wolność, gdy się zaczyna z krwią ojca spada dziedzictwem na syna".

OŚWIATA

Ciekawostką jest fakt, że w latach 1448-1449 w gronie studentów Uniwersytetu Krakowskiego znalazł się mieszkaniec Drzewiec, Wawrzyniec syn Grzegorza. W roku 1457 na tenże uniwersytet został zapisany szlachecki syn z Drzewiec, Paweł, syn Grota. Paweł herbu Jastrzębiec był już w latach 1461-1469 bakałarzem sztuk wyzwolonych. Wiemy o nim również i to, że w latach 1470-1480 był dziedzicem jednego z folwarku w Drzewcach.

W 1898 roku w Drzewcach powstała pierwsza szkoła elementarna, której założycielem a następnie nauczycielem był Konstanty Wrzos, syn Mateusza wywodzący się z tej wsi. W tej prywatnej, elementarnej jednoklasowej szkole uczono języka rosyjskiego, religii, czytania druków i rękopisów, arytmetyki, pisania w języku ojczystym, podstaw geografii i historii oraz wiadomości o przyrodzie. Szkoła mieściła się w wynajętym u jednego z gospodarzy pomieszczeniu. Do jednego oddziału podzielanego na dwie grupy wiekowe uczęszczało 56 dzieci. W wyniku lustracji dokonanej przez naczelnika Chełmskiej Dyrekcji Szkolnej, szkoła została zamknięta.

W roku 1899 na zebraniu gminnym podjęto uchwałę o budowie szkoły elementarnej. Kurator Warszawskiego Okręgu Naukowego zezwolił w 1906 roku Lubelskiemu Zarządowi Polskiej Macierzy Szkolnej na otwarcie 12 szkół powszechnych. Na liście tej znajdowały się również Drzewce. W roku 1923 właściciele Drzewiec - Łaniewscy wybudowali w Drzewcach drewniany budynek szkoły powszechnej liczącej cztery oddziały. Po 1936 roku budynek rozebrano i przeniesiono na drugą stronę torów do Kolonii Drzewce. W latach 50. XX wieku szkołę rozbudowano. Do szkoły siedmio-, a następnie ośmioklasowej uczęszczały dzieci ze wsi Drzewce i Kolonia Drzewce.

NOWA SZKOŁA

Już w latach 60. pojawił się zamysł wybudowania nowej szkoły, jednak projekt ten nabrał realnych kształtów dopiero w 1987 roku. Mieszkańcy wsi, społecznicy z RSP "Przyszłość" z prezesem Leszkiem Szewczykiem, grono pedagogiczne z ówczesną dyrektorką szkoły Janiną Wrzos przy wsparciu władz Nałęczowa i posłanki Izabeli Sierakowskiej stworzyło nowy społeczny komitet budowy szkoły. Budowę rozpoczęto w 1989 roku, w 1990 roku wmurowano kamień węgielny pod nową szkołę, a rok później budowa została ukończona. 1 września 1992 roku otwarto nową ośmioklasową szkołę, której w 1997 roku nadano imię Ewy Szelburg-Zarembiny.

OCHOTNICZY

Długą historię ma Ochotnicza Straż Pożarna w Drzewcach, która została założona w 1929 roku, choć jej początki datuje się na rok 1900. Pierwszym naczelnikiem został Franciszek Wilkołowski, a honorowym prezesem (w latach 1928-1938) właściciel Drzewiec Antoni Wołk-Łaniewski. W 1928 roku mieszkańcy Drzewiec za własne pieniądze zakupili część wyposażenia dla straży. W 1931 roku naczelnikiem obrano Klemensa Żeleźniaka, w 1933 roku Kazimierza Grzegorzycy, a w roku 1936 Franciszka Kijewskiego. Strażacy organizowali występy teatrzyków dla dzieci i zabawy taneczne. W lany poniedziałek jeździli po Drzewcach i okolicznych wsiach oblewając mieszkańców wodą. Od biedniejszych otrzymywali za oblanie 1 złotych, od bogatszych- 5 złotych, a za oblanie dworu Wołk-Łaniewskich - 100 złotych. W 1939 roku honorowym prezesem straży został nowy właściciel wsi Józef Głębocki, a nowym naczelnikiem Józef Maciejewski. Na okres wojny OSP zawiesiła swoją działalność. Pierwsze zebranie po wojnie odbyło się w 1945 roku. Naczelnikiem obrano Ludwika Wrzosa. W latach 1946-1950 członkowie straży organizowali w świetlicy mieszczącej się w pałacu należącym do właścicieli majątku przedstawienia teatralne dla mieszkańców Drzewiec i okolic. W 1971 roku oddano do użytku nowy budynek remizy OSP w Drzewcach.

Dzięki inicjatywie strażaków od roku 2002 istnieje w Drzewcach "Klub Sportowy Drzewce". Wybudowano

nowe boisko, w budynku remizy stworzono zaplecze socjalne dla zawodników. Prezesem klubu został pan Władysław Pawłocik. Klub skupia w swoich szeregach różne grupy wiekowe - orlików, trampkarzy, juniorów i seniorów.

STACJA NAŁĘCZÓW

Jednym z najokazalszych obiektów wsi jest budynek dworca kolejowego. Został wzniesiony podczas 20-lecia międzywojennego. Nieco dalej, na zachód znajduje się peron kolejki wąskotorowej. Stąd, od lat wyrusza pociąg wycieczkowy "Nadwiślanin" przewożący turystów po pięknych zakątkach Płaskowyżu Nałęczowskiego. Jeszcze dalej na zachód od dworca znajdowała się stacja towarowa, na której przeładowywano towary z wagonów normalnych na wąskotorowe. Niegdyś na placu cukrowni Garbów usytuowanym przy stacji kolejowej odbywał się rozładunek buraków cukrowych. Na tym placu przepompowywano również melasę i rozładowywano materiał opałowy. Na trasie od stacji kolejowej Nałęczów do Garbowa kursowała kolejka wąskotorowa przewożąca opał i buraki do cukrowni Garbów. Kolejka towarowa została zlikwidowana w 1971 roku. Od kilku lat z peronu kolejki wąskotorowej wyrusza pociąg wycieczkowy "Nadwiślanin" przewożący turystów po pięknych zakątkach Płaskowyżu Nałęczowskiego. W minionym sezonie turystycznym pociąg nie dojeżdżał do stacji Nałęczów, bo uszkodzony został przejazd kolejki wąskotorowej w Rogalowie. Pozostaje pytanie czy na wiosnę znów jak niegdyś wyruszy stąd "Nadwiślanin", wożący turystów, aż na tereny powiatu opolskiego?

LEGENDA

W 20-leciu międzywojennym mieszkańcom wsi żyło się bardzo ciężko. Wielu z nich mieszkało w prymitywnych warunkach, żyli w nędzy, nosili połatane spodnie i buty. Kobiety pracowały przy obróbce lnu, przędły włókna za pomocą wrzeciona lub kołowrotka. Fornale pracowali we dworach u dziedziców Łaniewskiego i Głębockiego. Autorytetem we wsi cieszyli się przede wszystkim gospodarze, którzy posiadali ziemię. Pogardzano wyrobnikami i parobkami. Bogaci rodzice nie pozwalali swoim dzieciom żenić się z biednymi dziewczętami lub chłopcami, których rodzice nie posiadali ziemi stanowiącej podstawę życia i określającej pozycję społeczną. Jedną z opowieści przekazywaną przez mieszkańców głosi historię pochodzącego z Wąwolnicy Jana Gosławskiego, który był parobkiem. Zakochał się w bogatej pannie pochodzącej z Drzewiec Helenie Żeleźniak. Dziewczyna nie dostała pozwolenia na małżeństwo z parobkiem. Zrozpaczeni młodzi ludzie popełnili razem samobójstwo. Wstrząśnięci rodzice wypełnili wolę córki po jej śmierci: połączono ich w jednej mogile.

PRZESZŁOŚĆ - PRZYSZŁOŚĆ

Po II wojnie światowej mieszkańcy wsi otrzymali w wyniku reformy rolnej po kawałku ziemi, która nie dawała jednak przyzwoitego utrzymania. Miejscowi chłopcy zatrudniali się przede wszystkim jako robotnicy na kolei, a w latach następnych wielu z nich znalazło zatrudnienie w Zakładach Azotowych w Puławach. Obecnie wieś jest bardzo zróżnicowana. Mieszkają tu rolnicy i ludzie wykonujące różne zawody. Na terenie wsi Drzewce istniała Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna "Przyszłość", której pierwszym prezesem był pan Bolesław Głos, a ostatnim pan Leszek Szewczyk. Pracownicy spółdzielni zajmowali się uprawą zbóż, chmielu, hodowlą świń, remontem samochodów. Znajdowała się tam również galwanizernia i stadnina koni. Przy spółdzielni mieściło się przedszkole, stołówka, klub, w którym dzieci uczyły się języka angielskiego. Na terenie, gdzie były uprawy, a wcześniej czworaki, jest teraz Sakura - plac do kolorowych bitew. Profesjonalne pole paintballowe posiada strzelnicę paintballową, strzelnicę łuczniczą, park militarny i plac zabaw. W Drzewcach funkcjonuje Koło Gospodyń Wiejskich. Jego członkinie wspólnie z KGW Piotrowice założyły Izbę Pamięci, w której zgromadzono bardzo ciekawe eksponaty. Nasza miejscowość znana jest w całej Polsce, ponieważ od roku 1997 istnieje tu rozlewnia wód mineralnych "Cisowianka", wydobywana ze źródła "Cisy".

oprac. Ewa Pyśniak

Źródła: artykuły: Jerzego M. Soidka, Tadeusza Króla, Stanisława Tarki, Jana Gurby oraz relacja mieszkańców Drzewiec i Kolonii Drzewce.

PEREŁKI

Zabytki architektury: zespół dworski w skład, którego wchodzi dwór murowany z początku XIX stulecia i częściowo zachowany ogród dworski, spichlerz murowany z XIX wieku, budynek dworca kolejowego.

Zabytkowy cmentarzyk wojenny.

Pomniki przyrody: tzw. Stara lipa - lipa drobnolistna *Tilia cordata* o obwodzie 850 cm i wysokości 17 metrów - (obecnie spalona). Aleja Kasztanowa, Aleja Lipowa

Na fotografiach także stara i nowa szkoła w Drzewcach

